

Aspecte de actualitate privind recunoașterea reciprocă a sancțiunilor pecuniare între statele membre ale Uniunii Europene

Current Issues Regarding the Mutual Recognition of Pecuniary Sanctions between the Member States of the European Union

Alexandru MATACHE

Judecător la Judecătoria Alba Iulia – Secția penală

E-mail: matachealexandru@gmail.com

Abstract. The judicial actions of the Member States to request in the executing states the recognition of pecuniary sanctions applied in the issuing states do not stop from generating potentially problematic aspects once the recognition action is completed.

That being the case, on the path of the present study, the author proposes to implicitly analyse the method of transposition into Romanian domestic law of the Council's Framework Decision 2005/214/JAI of 24 February 2005 regarding the application of the principle of mutual recognition of financial sanctions, as was amended by Council Framework Decision 2009/299/JAI of 26 February 2009, to identify the problems arising in judicial practice with the requests addressed by the authorities of the issuing states to the Romanian judicial authorities for the termination of the execution of already recognized sanctions, at different moments of the execution phase.

Keywords: mutual recognition, pecuniary sanctions, termination of the execution of the sanction, Law No. 302/2004, Framework Decision 2005/214/JAI

1. Preliminarii

Principiul recunoașterii reciproce a sancțiunilor între statele membre ale Uniunii Europene constituie piatra de temelie a cooperării judiciare în cadrul Uniunii, în realizarea scopului declarat încă din 1999, la Reuniunea Consiliului European de la Tampere (15-16 octombrie 1999). Fundamentul cooperării judiciare inter-

naționale este oferit de principiul cooperării loiale, al încrederii și recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești pronunțate în alte state membre¹. O componentă implicită a demersului de recunoaștere vizează și sancțiunile financiare aplicate de statele membre. De altfel, aceste aspecte ar trebui privite în legătură cu împrejurarea că în ultimii ani, Uniunea Europeană a manifestat o preocupare sporită față de respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, în general și ale persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale sau condamnate², fie că este vorba de măsuri preventive, fie că este vorba de executarea pedepselor sau executarea sancțiunilor pecuniare.

Prin Decizia-cadru 2005/214/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce a sancțiunilor financiare, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 s-a statuat că principiul recunoașterii reciproce ar trebui să se aplice și sancțiunilor financiare impuse de autoritățile judiciare sau administrative pentru a se facilita aplicarea acestor sancțiuni în alt stat membru decât statul în care au fost impuse sancțiunile.

Statul român a transpus prevederile Deciziei-cadru ante-menționate prin Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, în cadrul Titlului VIII, Capitolul al II-lea, Secțiunea a 4-a.

În practica judiciară, probleme particulare în această materie au fost identificate în ipoteza retragerii cererii de recunoaștere a sancțiunii de către autoritatea statului membru emitent în raport de posibilitatea încetării executării. Pornind de la această constatare, ne propunem ca, prin prezentul studiu, să analizăm variațiunile de retragere a cererilor de recunoaștere de către autoritățile statelor emitente, implicațiile unor astfel de cereri și să identificăm soluțiile optime pe care instanțele statului de executare (în speță, cele române) le pot adopta în materie.

1 S. Franguloiu, „Creation of a new ground for refusal of execution of the European Arrest Warrant by case-law: the existence of a serious, chronic and potentially incurable disease - a possible impunity? Effects on public safety. General Advocate Manuel Campos Sanchez Bordona's Opinion delivered on 1 December 2022 and the Court's judgment of 18 April 2023 – a brief analysis”, *SARA Law Research Center International Journal of Legal and Social Order*, ISSN 2821 – 4161 (Online), ISSN 2810-4188 (Print), ISSN-L 2810-4188 No. 1 (2023), p. 2

2 S. Franguloiu, „Necesitatea implementării totale a măsurii monitorizării electronice în cazul aplicării măsurilor alternative la detenție”, *Revista de criminologie, criminalistică și penologie, Studii*, Nr. 1-2/2021, p. 8.

2. Încetarea executării sancțiunii în ipoteza retragerii cererii de către autoritatea statului emitent înainte de soluționarea definitivă a cererii de recunoaștere a sancțiunii

În ipoteza în care statul emitent retrage cererea de recunoaștere a sancțiunii înainte de soluționarea definitivă a cererii de către instanța de judecată vom asista la o aplicare a principiului disponibilității în procesul penal, sens în care instanța statului de executare urmează a constata ca fiind rămasă obiect cererea formulată de autoritățile statului emitent prin hotărârea pronunțată în cauză. În acest sens, potrivit art. 304 din Legea nr. 302/2004, *autoritățile române încetează executarea hotărârii imediat ce sunt informate de autoritatea competentă din statul emitent cu privire la orice hotărâre sau măsură luată conform art. 294. Această din urmă prevedere la care face trimitere art. 304 din lege statuează că autoritatea judiciară emitentă română aduce imediat la cunoștința autorității competente din statul de executare orice hotărâre sau măsură în urma căreia hotărârea încetează să mai fie executorie sau este retrasă din statul de executare din orice alt motiv. Această soluție a fost îmbrățișată și de practica judiciară recentă³.*

3. Încetarea executării sancțiunii în ipoteza retragerii cererii de către autoritatea statului emitent după recunoașterea definitivă a sancțiunii de către statul de executare, dar înainte de executarea acesteia.

Întrucât hotărârea instanței române de recunoaștere a sancțiunii financiare în vederea executării sale în România a rămas, în această ipoteză, definitivă, calea procesuală pentru promovarea încetării executării sancțiunii va fi cea a contestației la executare, în virtutea temeiului prevăzut la art. 598 alin. (1) lit. d) C.proc. pen., invocându-se, în esență, o cauză de stingere a pedepsei.

Această situație este și cea care ridică cele mai multe aspecte problematice în practica judiciară, din cauza unor prevederi aparent contradictorii. Pe de o parte, conform art. 301 alin. (1) din Legea nr. 302/2004 (corespondent al art. 9 par. 1 din Decizia-cadru), *fără a aduce atingere dispozițiilor art. 302, executarea hotărârii este guvernată de legea română în același mod ca în cazul unei pedepse pecuniare aplicate de o instanță judecătorească română. Numai autoritățile române au competența de a decide asupra procedurilor de executare și de a stabili toate*

3 A se vedea Jud. Alba Iulia, Sentința penală nr. 40/2023 din 17.10.2023 pronunțată în dosarul penal nr. 4509/176/2023*, definitivă prin neapelare, nepublicată.

*măsurile legate de aceasta, inclusiv motivele de încetare a executării*⁴. Pe de altă parte, față de prevederile art. 294 și 304 din Legea nr. 302/2004, mai sus redată, care au corespondent fidel în cadrul art. 12 din Decizia-cadru, rămâne aplicabilă teza legală potrivit căreia statul executant trebuie să înceteze executarea deciziei *imediat ce sunt informate de autoritatea competentă din statul emitent cu privire la orice hotărâre sau măsură luată conform art. 294*⁵.

Mai mult decât atât, speranța practicienilor ca discuțiile să suporte o concluzie certă, definitivă, odată cu pronunțarea unei hotărâri obligatorii a instanței supreme nu au fost, în ceea ce ne privește, îndeplinite. Prin Decizia nr. 8 din 29 mai 2023 (RIL) Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat, printre altele, în aplicarea și interpretarea unitară a art. 301 din Legea nr. 302/2004, că, *temeiul juridic al calculului termenului de prescripție a executării în cazul sancțiunilor pecuniare reprezentând amenzi penale sau administrative aplicate de autoritățile din statele membre ale Uniunii Europene și recunoscute prin hotărâre judecătorească de către instanțele române este fie dispoziția din Codul penal, fie dispoziția din Codul de procedură fiscală, în funcție de natura sancțiunii*, dar, în același timp, și că *data în raport cu care începe să curgă termenul de prescripție a executării în cazul sancțiunilor pecuniare aplicate de autoritățile din statele membre ale Uniunii Europene și recunoscute prin hotărâre judecătorească de către autoritățile române este data rămânerii definitive a hotărârii pronunțate de autoritățile din statele membre prin care s-a aplicat sancțiunea pecuniară*.

De altfel, în opinia noastră, recursul în interesul legii evocat în cele ce preced nu avea menirea de a tranșa o aparentă contradicție între prevederile legale la care ne-am referit. În primul rând, aspectul litigios la care a răspuns instanța supremă pleacă de la certitudinea că termenul de prescripție al sancțiunii pecuniare recunoscute definitiv de instanța română este cu certitudine unul din legea română, care devine aplicabilă ulterior transpunerii efective a sancțiunii în statul de executare, statuând doar faptul că temeiul juridic va fi, după caz, cel prevăzut de legea penală română, sau de legea fiscală română, după valențele sancțiunii recunoscute dacă ar fi fost *ab initio* aplicată în statul român, stat de executare. Ulterior stabilirii naturii termenului de prescripție, în mod întemeiat, Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit că termenul de prescripție va curge de la data rămânerii definitive a hotărârii pronunțate de autoritatea judiciară a statului emitent, fiind evident că, de la acel moment procesual trebuie sancționată pasivitatea

4 M. Pătrăuș, *Cooperare judiciară internațională în materie penală. Compendiu. Legislație, doctrină, jurisprudență europeană și națională*, Editura Universul Juridic, București, 2021, p. 535-542.

5 A se vedea Jud. Bacău, Sentința penală nr. 623/2021 din 08.04.2021, definitivă, în care s-a admis contestația la executare și s-a dispus încetarea executării sancțiunii pecuniare în cuantum de 573 Euro aplicată de autoritățile germane cetățeanul român A.A., recunoscută prin sentința penală nr. 1753/2019 din 12.11.2019 pronunțată de Judecătoria Bacău, *apud* M. Pătrăuș, *op.cit.*, p. 541.

statelor de a executa pedeapsa, cererea de recunoaștere a sancțiunii în vederea executării sale în alt stat (statul de executare) neputând genera o întrerupere a curgerii termenului sau o ștergere a perioadei de timp în care sancțiunea nu a fost pusă în executare în statul emitent.

Cu toate acestea, decizia instanței supreme nu tratează ipotezele în care, la un moment procesual anume, statul emitent ar comunica retragerea cererii de recunoaștere și ar solicita încetarea executării. Ca atare, se impune revenirea la concluzia anunțată mai sus, în sensul că pretinsa contradicție existentă între normele evocate nu se susține, putându-se îmbrățișa, cu just temei, următoarea concluzie:

Prevederile art. 301 alin. (1) din Legea nr. 302/2004, care transpun fidel conținutul art. 9 par. (1) din Decizia-cadru, enunță doar regula procedurală în materie ulterior recunoașterii sancțiunii pecuniare, în sensul că *numai autoritățile române au competența de a decide asupra procedurilor de executare și de a stabili toate măsurile legate de aceasta, inclusiv motivele de încetare a executării*. Această prevedere trebuie așadar, înțeleasă, ca una de stabilire a competenței exclusive, din perspectiva unei instituții de procedură, a autorităților judiciare române de a se pronunța cu privire la procedura de executare și la orice componentă a acestei proceduri. Astfel cum s-a arătat în doctrină⁶, în absența altor incidente în faza de executare, sancțiunea se impune a fi executată de aceeași manieră în care ar fi fost executată dacă era aplicată *ab initio* în statul de executare. Cu toate acestea, în completarea stabilirii competenței, pe fondul executării sancțiunii, chiar și ulterior recunoașterii acesteia, dar înainte de executarea sa în statul de executare, autoritățile judiciare române, în aplicarea principiului recunoașterii și încrederii reciproce între statele membre⁷, vor înceta executarea *imediat ce sunt informate de autoritatea competentă din statul emitent cu privire la orice hotărâre sau măsură luată conform art. 294*. Doar astfel se poate da efect unei reale idei de încredere reciprocă între statele membre, concluzie la care s-a ajuns și în literatura de specialitate⁸.

6 M.I. Rusu, *Mutual Recognition of Financial Penalties between the EU Member States. Critical Observations*, în Acta Universitatis Danubius, nr. 2/2010, <https://journals.univ-danubius.ro/index.php/juridica/article/download/549/502> p. 232.

7 A. Boroi, I. Rusu, M. I. Rusu, *Tratat de cooperare judiciară internațională în materie penală*, Editura C.H. Beck, București, 2016, p. 29.

8 R. Kronmark, *Limits of Mutual Recognition in Criminal Matters*, în Master Thesis, Lund, 2010, p. 24.

4. Încetarea executării sancțiunii în ipoteza retragerii cererii de către autoritatea statului emitent după recunoașterea definitivă a sancțiunii de către statul de executare și după executarea acesteia în statul de executare

În ipoteza în care, după recunoașterea sancțiunii în statul de executare prin hotărâre definitivă, persoana căreia i s-a aplicat sancțiunea o execută integral în România, încetarea executării sancțiunii printr-o retragere a cererii de către autoritățile statului emitent nu mai poate, în opinia noastră, opera. În acest sens, trebuie observat că prevederile art. 304 din Legea nr. 302/2004 impun, implicit, cerința unei executări pendinte care să poată fi încetată. Or, în ipoteza plății sancțiunii pecuniare, executarea se stinge definitiv la momentul plății, iar cererea de retragere formulată de autoritățile statului emitent nu va mai produce efecte juridice în statul de executare.

De altfel, un astfel de incident poate fi evitat dacă autoritățile judiciare ale statului de executare, în realizarea scopului facilitării executării, astfel cum a fost dezvoltat în doctrină⁹, fac o aplicare corectă și promptă a dispozițiilor art. 306 pct. d) din Legea nr. 302/2004, care statuează că *autoritatea judiciară română de executare informează neîntârziat autoritatea competentă a statului emitent prin orice mijloc care permite o înregistrare scrisă: d) despre executarea hotărârii imediat după încheierea executării.*

5. Problematica suportării cheltuielilor judiciare

Deși, potrivit art. 275 alin. (2) C.proc.pen., în cazul declarării apelului, recursului în casație ori al introducerii unei contestații sau oricărei alte cereri, cheltuielile judiciare sunt suportate de către persoana căreia i s-a respins ori care și-a retras apelul, recursul în casație, contestația sau cererea, suntem de părere că autoritățile statelor emitente cărora li se respinge o solicitare de încetare a executării unei sancțiuni recunoscute în statul de executare nu vor putea fi obligate la plata cheltuielilor judiciare ocazionate de procedurile demarate. Principalul obstacol în această privință îl reprezintă prevederile art. 17 din Decizia-cadru, potrivit cărora *niciun stat membru nu pretinde din partea altui stat membru rambursarea cheltuielilor ce decurg din aplicarea prezentei decizii-cadru.*

9 M. Pătrăuș, D. Pătrăuș, *Brief Reflections Regarding the Recognition and Enforcement of Pecuniary Sanctions*, în Revista Facultății de Drept Oradea nr. 2/2018, Editura Pro Universitaria, București, 2018, p. 55.

6. Concluzii

Rezumând, putem afirma că, deși, odată cu recunoașterea definitivă a sancțiunilor pecuniare aplicate în alte state membre, problema executării acestora în România nu este scutită de alte incidente procedurale din partea statelor emitente, procesul de punere în executare poate fi îndeplinit dacă se apelează la celeritate și la o bună comunicare între autoritățile statelor membre implicate în proces.

Bibliografie

- A. Boroi, I. Rusu, M. I. Rusu, *Tratat de cooperare judiciară internațională în materie penală*, Editura C.H. Beck, București, 2016.
- S. Franguloiu, Creation of a new ground for refusal of execution of the European Arrest Warrant by case-law: the existence of a serious, chronic and potentially incurable disease - a possible impunity? Effects on public safety. General Advocate Manuel Campos Sanchez Bordona's Opinion delivered on 1 December 2022 and the Court's judgment of 18 April 2023 - a brief analysis, *SARA Law Research Center International Journal of Legal and Social Order*, ISSN 2821 – 4161 (Online), ISSN 2810-4188 (Print), ISSN-L 2810-4188 No. 1 (2023), <https://www.ccdsara.ro/ijlso>
- S. Franguloiu, Necesitatea implementării totale a măsurii monitorizării electronice în cazul aplicării măsurilor alternative la detenție, *Revista de criminologie, criminalistică și penologie, Studii*, Nr. 1-2/2021.
- M. Pătrăuș, D. Pătrăuș, Brief Refections Regarding the Recognition and Enforcement of Pecuniary Sanctions, în *Revista Facultății de Drept Oradea* nr. 2/2018, Ed. Pro Universitaria, București, 2018.
- M. Pătrăuș, *Cooperare judiciară internațională în materie penală. Compendiu. Legislație, doctrină, jurisprudență europeană și națională*, Editura Universul Juridic, București, 2021.
- M. I. Rusu, Mutual Recognition of Financial Penalties between the EU member states. Critical Observations, în *Acta Universitatis Danubius*, nr. 2/2010, <https://journals.univ-danubius.ro/index.php/juridica/article/download/549/502>
- R. Kronmark, *Limits of Mutual Recognition in Criminal Matters*, în Master Thesis, Lund, 2010.
- Sentința penală nr. 40/2023 din 17.10.2023 pronunțată de Judecătoria Alba Iulia în dosarul penal nr. 4509/176/2023*, definitivă prin neapelare, nepublicată.
- Sentința penală nr.623/2021 din 8.04.2021 pronunțată de Judecătoria Bacău, www.sintact.ro